XIX. Leto Klagenfurt (Celovec), dne 23. avgusta 1939 Št. 34.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC"
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —·60.

Fronta nevtralnih.

Živimo v času in v znamenju razdelitve Evrope v dva nasprotna si tabora velesil. Medsebojna politična, gospodarska, idejna in vojaška povezanost Nemčije in Italije na eni ter Francije in Anglije na drugi strani je že dalj časa gotovo dejstvo. Izven vsakega dvoma lahko danes štejemo med prijatelje osi Berlin—Rim Slovaško, vezano z Nemčijo po protektorski pogodbi z dne 23. marca letošnjega leta, dalje Madžarsko, ki je vezana z Italijo po prijateljski pogodbi z leta 1927 in ki se je letos aprila meseca priključila protikomunistični pogodbi, ter končno Španijo, ki je istotako kot Madžarska izstopila iz Društva narodov. V nasprotni, francosko-angleški vojaški sistem pa sta vključeni dve evropski državi: Poljska in Turčija, dočim sta Romunija in Grčija sprejeli od Francije in Anglije samo enostranska jamstva proti morebitnemu napadu, ne da bi bilo njima treba prevzeti kakih obvez. Nejasno je danes še stališče sovjetske Rusije, medtem ko vse ostale evropske države lahko, prištejemo k tretji fronti v Evropi, to je k fronti nevtralnih držav.

Razdelitev Evrope v dva nasprotna si tabora velesil ima svoj najglobji vzrok v verzajski mirovni pogodbi, ki naj bi za vse čase zajamčila Angliji in Franciji prvenstvo na evropski politični pozornici. Temu stremljenju zapadnih velesil se je najprej zoperstavila Nemčija, kateri se je nato pridružila še Italija. Združeni sta mu napovedali neizprosen in brezkompromisen boj. Zdi se, da se s hitrimi koraki bližamo važnim in odločilnim dogodkom ter da bo kmalu napočil trenutek, ko se bo ta spor tako ali tako poravnal. Ako se državnikom evropskih velesil ne posreči mirna rešitev vseh spornih vprašanj, potem se lahko nadejamo najhujšega. V tem primeru bo morda imela fronta nevtralnih držav še večji pomen kot v svetovni vojni. Po dosedanjem razvoju političnih dogodkov v Evropi sodeč bi ta fronta izgledala takole:

Na severu Evrope imamo takozvane nordijske države Dansko, Švedsko in Norveško, ki že od nekdaj ljubosumno čuvajo svojo popolno nevtralnost v sporu med velesilami. Svetovne vojne se nordijske države niso udeležile, razen v kolikor so v človekoljubnem stremljenju na vseh bojiščih pomagale lajšati bedo in trpljenje ranjencev in vojnih ujetnikov. Tudi danes se vse te države skrbno ogibajo kakršnega koli vmešavanja v sporna vprašanja velesil in so šele nedavno ponovno po svojih zastopnikih slovesno izjavile, da bodo tudi zanaprej vodile politiko stroge nevtralnosti in popolne neodvisnosti. V krog nordijskih držav je treba prištevati še Finsko, ki se istotako prizadeva na vso moč, da bi ohranila nevtralnost v vsakem primeru.

Načelo popolne in stroge nevtralnosti je dalje vodilo in političen ideal malih sosednih baltiških državic. Poljska se je po vojni mnogo prizadevala, da bi ustvarila nekako mednarodno skupnost malih baltiških držav: Litve, Latvije in Estonske, seveda pod njenim vodstvom. Te poizkuse je Poljska pred nedavnim ponovila, a brezuspešno. Danes imajo vse baltiške državice nenapadalne pogodbe z Nemčijo in Rusijo. Kljub temu so nekam nemirne. Z zaskrbljenimi očmi gledajo tja v Moskvo, kjer razpravljajo tudi o njih. V tej zvezi je pomembna izjava latvijskega zunanjega ministra, v kateri je poudaril, da se bo njegova država z vsemi sredstvi uprla morebitni angleško-ruski garantiji, ki bi v danem slučaju lahko pomenila izgubo državne neodvisnosti.

V srednji Evropi je Švica znana po svoji zgodovinsko-tradicijonalni nevtralnosti. Zato tudi ni čudno, če se je z vso odločnostjo uprla angleško-francoskemu varstvu. Sklicevala se je na svojo načelno nevtralno politiko, ki so jo priznale vse velesile. Svojo nevtralnost hoče čuvati tudi zanaprej napram vsakomur. V podobnem položaju kakor Švica se nahajata še Nizozemska in Belgija, vendar pa je njuna nevtralnost bolj naklonjena zapadu kakor vzhodu.

Na jugovzhodu Evrope je izrečen pobornik politike nevtralnosti kraljevina Jugoslavija. Cilj njene zunanje politike je ohranitev miru na Balkanu. Jugoslavija je imela prebridke izkušnje v preteklosti, ko so velesile poravnavale svoje medsebojne račune z raznimi medsebojnimi koncesijami na Balkanu. Zato Jugoslavija nikakor ne bi hotela dovoliti, da bi postala zopet kedaj predmet politike velesil, temveč se z vsemi močmi prizadeva, da svoje zunanjepolitične odnošaje ureja sama, kakor to najbolj služi njenim državnim koristim, njeni neodvisnosti, a hkrati tudi politiki miru na Balkanu. V tem duhu je Jugoslavija polagoma uredila odnošaje do vseh velesil in še posebej do sosednih držav. Z Nemčijo in Italijo živi v prijateljskih odnosih, prav tako je razmerje z Madžarsko korektno, z narodnostno sorodno Bolgarijo pa jo veže pakt večnega prijateljstva. Z ostalimi balkanskimi državami pa je povezana v Balkanskem sporazumu.

Lahko rečemo, da je v prvi vrsti zasluga Jugoslavije, da je v današnjih kritičnih časih življenja na Balkanu razmeroma mirno in da odtod ne prihaja nobena nevarnost, ki bi lahko zmotila mir v Evropi.

Tudi Bolgarija se nagiba k fronti nevtralnih držav, čeprav njena zahteva po bolgarski Dobrudži ni nikoli čisto utihnila. Vendar pa je ta problem samo vprašanje dveh sosed, Bolgarije in Romunije, in nikakor ne grozi nevarnost, da bi se ta spor raztegnil tudi na druge države.

To sliko položaja bi sicer v resnem trenutku pritisk velesil utegnil spremeniti, vendar pa ni izključeno, da je blok nevtralnih držav dobrodošel obema nasprotnima taboroma v Evropi.

Odmevi salzburškega sestanka.

Sestanek nemškega in italijanskega ministra v Salzburgu je našel v svetovnem javnem mnenju ogromen odmev. Vse evropsko časopisje je bilo polno razmotrivanj in ugibanj, kakšne bodo praktične posledice tega sestanka. Nemško in italijansko časopisje je enodušno ugotovilo, da se v Salzburgu ni pokazalo samo enotno gledanje obeh držav osišča na vse evropske probleme z gdanskim vred, temveč da so se tudi že ugotovila sredstva, s katerimi se bodo ti problemi reševali. „Völkischer Beobachter" pravi, da med Nemčijo in Italijo ne samo obstoja stoodstotno prijateljstvo, temveč tudi stoodstotna pripravljenost. Italijanski list „Gazzetta del Popolo" pravi med drugim: „Če nameravajo poljski vojaški krogi zlorabiti menico, ki jo jim je izročil Chamberlain, potem lahko računamo s splošno vojno, v kateri bo Gdansk samo še epizoda." — V nasprotju z odločnostjo nemškega in italijanskega časopisja pa se javno mnenje zapadnih demokracij tolaži z nadami, da bo gdansko vprašanje vendarle še mogoče rešiti na miren način, z nekakšno kompromisno rešitvijo, ki naj bi se dosegla na konferenci velesil. V Parizu in Londonu so ves čas prepričani, da je Italija v gdanskem vprašanju skušala v Salzburgu pomirljivo vplivati, ker ne želi resnih zapletljajev. Nemško časopisje z vso odločnostjo zavrača vsako misel o kakšni konferenci ali kompromisni rešitvi. „Völkischer Beobachter" pravi v tej zvezi med drugim: „Noben Nemec ni izrekel besede o konferencah, ker so naše zahteve take narave, da za njihovo izpolnitev mednarodne konference niso potrebne." Nato navaja nemške zahteve, da se mora Gdansk kot nemško mesto zopet združiti z rajhom, in Vzhodna Prusija, ki je po nekem koridorju ločena od matične zemlje, z ostalo državo. — Iz vsega tega izhaja, da se politično ozračje okoli Gdanska še vedno bolj zgoščuje in da tudi nevihte ne bi bile izključene.

Trgovinska pogodba med Nemčijo in Rusijo.

Kakor poroča nemško časopisje, je bila te dni med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo sklenjena nova trgovinska pogodba. Dogovor predvideva izmenjavo blaga v višini 200 milijonov mark letno. Nemčija bo pošiljala v Rusijo svoje industrijske proizvode in bo za to prejemala od Rusije razne surovine in žito. — Ves nemški tisk je pozdravil sporazum kot napredek v nemški gospodarski politiki do bližnjega vzhoda.

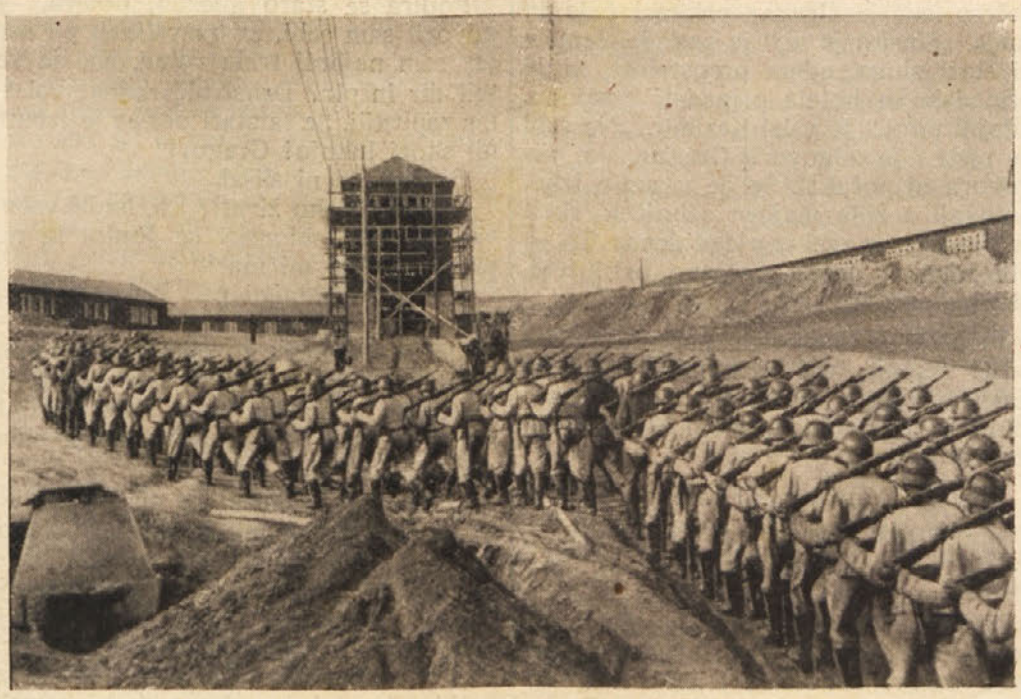

Gdanske SS-čete marširajo v svoje nove kasarne. Zander-V.

Madjarski zunanji minister v Salzburgu in Rimu.

Veliko pozornost je v svetovnem tisku vzbudil obisk madjarskega zunanjega ministra grofa Csakyja v Salzburgu in Rimu. Čeprav je minister Csaky ponovno izjavil, da se nahaja v Nemčiji samo na oddihu kot zasebnik in da je že dalj časa nameraval prebiti letošnje počitnice v Italiji in Nemčiji, so vendar politični krogi mnenja, da vodi madjarski zunanji minister važne razgovore z nemškimi in italijanskimi državniki. V Salzburgu je bil grof Csaky gost državnega ministra Funka, sestal pa se je tudi z zunanjim ministrom Ribbentropom. V petek pa se je odpeljal v Rim, kjer je imel razgovore z italijanskim zunanjim ministrom in ga je sprejel sam duce. O vseh teh razgovorih se ni moglo izvedeti nič gotovega, zato krožijo po časopisju razna bolj ali manj senzacionalna ugibanja, ki pa jim je težko odrediti vrednost. V zvezi s tem je zanimiv govor madjarskega poslanca in Horthyjevega sorodnika Tiborja Eckharta, ki ga je imel to nedeljo. V tem govoru je Eckhart izjavil, da bo Madjarska strogo pazila na to, da si ohrani naklonjenost vseh svojih dosedanjih prijateljev, to je Nemčije, Italije in Poljske. Madjarska nima namena, da bi se kateremu teh prijateljev odrekla.

Tajinstvena uloga Burckhardta.

Komisar Zveze narodov v Gdanskem, profesor Burckhardt, se je po poročilih listov mudil v Berchtesgadenu, kjer ga je sprejel kancler Hitler. Okrog tega potovanja se je nanizala cela vrsta ugibanj, ki vsa izzvenijo v tem smislu, da je komisarju Zveze narodov v Gdanskem namenjena neka posredovalna vloga med Poljsko in Gdanskim. Takoj po svojem povratku iz Nemčije je namreč Burckhardt sprejel poljskega komisarja v Gdanskem Hodackega in predsednika gdanskega senata Greiserja. Čeprav ni nobene jasnosti glede Burckhardtove akcije, se vendar trdi, da bi njegovo posredovanje moglo dovesti do mirne rešitve gdanskega vprašanja. Politični krogi smatrajo, da se je s tem napetost med Poljsko in Gdanskim nekoliko zmanjšala in da se trenutno izraža samo v ostri medsebojni časopisni borbi.

Pogajanja med Anglijo in Japonsko prekinjena.

Kakor pravijo zadnja poročila, so pogajanja v Tokiju končnoveljavno prekinjena. Japonska je postavila za nadaljevanje pogajanj pogoj, da se morajo rešiti vsa gospodarska vprašanja, ki so v zvezi z zasedbo Kitajske in koncesijami tujih držav. Anglija je to zahtevo zavrnila, češ, da v teh vprašanjih ne more odločati sama, ker so na Kitajskem gospodarsko zainteresirane tudi še druge države, predvsem pa angleški dominioni, ki bi morali biti pri teh pogajanjih soudeleženi. — Medtem je Japonska zasedla velik del zaledja, ki veže angleško posest v Hongkongu s Kitajsko maršala Čankajška. Doslej je Anglija zlasti preko Hongkonga zalagala Kitajsko z vojnim materijalom, kar pa v bodoče po tej poti ne bo več mogoče. Razume se, da je japonska zasedba hongkonškega zaledja Angleže hudo vznemirala. — Po drugi strani pa zavzema Amerika vedno bolj odločno stališče proti Japonski in iz azijske Rusije prihajajo poročila o sovjetskih vojaških transportih proti Daljnemu vzhodu. Torej tudi na Daljnem vzhodu narašča napetost.

Uradni jezik v protektoratu.

Izšla je odredba, ki z zakonom ureja vprašanje rabe jezika na Češkem in Moravskem. Kakor pravi „Völkischer Beobachter", pri tem ni šlo toliko za vprašanje narodnostne veljave kakor praktične potrebe. V občevanju protektoratskih oblasti z oblastmi rajha je uradni jezik nemški, v občevanju protektorata s tujimi državami pa je nemščina vzporejena s češčino. Protektoratske oblasti občujejo s podrejenimi oblastmi v nemščini ali češčini, to je odvisno od tega, s katerimi oblastmi si dopisujejo. Vsi javni napisi, kot n. pr. na poštah, železnicah, avtobusih itd. pa bodo morali biti dvojezični. Prav tako bodo morali biti javni proglasi dvojezični.

Teden v besedi.

Ribbentrop pride v sredo, 23 avgusta v Moskvo, kjer bo zaključil pogajanja za sklenitev nenapadalnega pakta med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo.

Romunski kralj Karol je opravil velik pregled romunske mornarice in imel pri tem govor, v katerem je poudaril, da bo Romunija za vsako ceno branila svoje meje.

Dočim je imel Dunaj pod bivšem režimom v zadnjih letih le 5,5 rojstev na tisoč prebivalcev, se je stanje rojstev v prvi polovici 1939 povišalo na 14 na tisoč.

Potniško letalo panameriške letalske družbe se je ponesrečilo pri pristanku na letališču v Rio de Janeiro. Letalo se je popolnoma razbilo. 12 potnikov je mrtvih.

Češko - moravski protektorat dobi svojo lastno češko armado, za katero bodo izdani prihodnje dni prvi vpoklici. Vpoklicani bodo po večini pripadniki bivše češkoslovaške vojske.

14. avgusta je dospelo na zemunsko letališče pet nemških vojnih letal tipe ME 109 in štiri tipe Taifun. So to prva letala, ki jih je dobavila Nemčija za jugoslovansko zračno obrambo.

Iz Tokia poročajo, da vojska ne bo več delala vladi nobenih težav za sklenitev vojaške zveze z Italijo in Nemčijo. Nova vojaška pogodba bo zelo jasna in bo točno določila obveze za vse prilike.

Madžarski zunanji minister grof Csaky je pretekli teden obiskal nemškega notranjega ministra dr. Fricka na njegovem posestvu v bližini Münchena.

Bolgarska kraljevska dvojica bo prihodnji mesec, če bo mednarodna napetost minila, obiskala London.

V New Yorku imajo do sedaj že za 64.500,000.000 mark zlata, ki so ga različne evropske države poslale ameriški državni banki, ker se bojijo vojne v Evropi.

V Španiji so odkrili novo zlatonosno žilo, ki se vleče v debelini treh metrov tri kilometre. V bližnjem potoku so našli zrna čistega zlata.

Franco bo sredi septembra obiskal Rim, kjer bo posetil tudi papeža.

V Varšavi je umrl Vojteh Korfanty, voditelj Poljakov v Gornji Šleziji.

Iz naše države

Motorizacija Velike Nemčije.

Generalni pooblaščenec za motorizacijo, polkovnik v. Schell je govoril 15. t. m. na Dunaju ob priliki neke prireditve v „Domu tehnike". Podal je poročilo svojega delovanja in je med drugim pohvalil Vzhodno marko, češ, da ravno v avtomobilski industriji, ki je prejšnja leta tako hudo trpela, kaže odločno voljo, da sogradi na nemškem gospodarstvu. V svojih nadaljnjih izvajanjih je dejal, da pomenijo velike avtomobilske ceste in največja nemška tovarna za izdelavo ljudskega avtomobila že ogromen napredek v motorizaciji države. Še važnejše pa je prizadevanje za poenostavljenje raznih avtomobilskih tipov. Pred njegovim nastopom je bila v tem pogledu prava anarhija. S ponosom je pokazal na uspehe svojega dela. Znižal je število avtomobilskih tipov od 1200 na 200, pri sestavnih delih pa je zmanjšal število tipov od 5400 na 740. Za bodočnost je napovedoval, da se bodo ustanovili veliki poskusni zavodi za preizkušanje materijala. To bo posebno važno za manjše tovarne, ki si tako dragih laboratorijev ne morejo same vzdrževati. Končno je poudaril, da se mora postaviti prometna politika na nove temelje. V bodoče se bo uredil avtomobilski promet popolnoma neodvisno od železnice in bo torej Nemčija prva država, ki bo priznala enakopravnost avtomobila z železnico.

Zaposlitev inozemskih delavcev.

Zaradi silnega pomanjkanja delovnih moči v Vzhodni marki je prišlo večje število inozemskih delavcev v našo državo. Mnogi so iskali in zaposlili take delavce brez vsakega dovoljenja. Zato je minister za delo s posebno odredbo prepovedal:

1. vsako najemanje delavcev v inozemstvu, tudi v protektoratu, vseeno ali po pooblaščencih ali po inseratih;

2. vsako zaposlitev inozemcev ali oseb ki so brez državljanstva, ne da bi dotični prej zaprosil za dovoljenje pri pristojnem delovnem uradu;

3. vsakršno prenakazovanje prisluženega denarja inozemskih delavcev v inozemstvo brez dovoljenja deviznega urada.

Nastavitev in zaposlitev inozemcev sta torej mogoči samo z dovoljenjem delovnega urada. Nadalje je brez uradnega dovoljenja prepovedano tudi nastavljanje že v državi bivajočih inozemcev, ki so bili začasno nastavljeni drugod, a so svoje mesto zapustili. Še prav posebej pa je prepovedano pregovarjenje takih delavcev, da bi zamenjali svojo službo, kar se je v zadnjem času večkrat dogajalo. To se bo v bodoče z vsemi po zakonu dovoljenimi sredstvi preprečilo.

Policijska izkaznica edinoveljavna legitimacija.

Državni šef policije Himmler je sporočil vsem policijskim uradom, da je postala policijska izkaznica, uvedena z zakonom od 22. julija 1938, edinoveljavna legitimacija v državi. S tem so postale druge policijske izkaznice nepotrebne in s potekom svoje veljavnosti brezpredmetne. Izkaznice brez časovno omejene veljavnosti izgubijo s tem odlokom takoj svojo vrednost.

Skrbite za obrambo proti zračnim napadom.

V kratkem bodo po vsej Vzhodni marki vaje za obrambo proti letalskim napadom. Zato je treba po vseh hišah skrbeti za vse potrebne varnostne naprave. Vsak posestnik je dolžan, da si nabavi ročno brizgalnico, posodo za vodo, in sod, ki naj drži vsaj 80 do 100 litrov vode. Dalje so potrebni zaboji s peskom, omelo, sekire, železni kavlji, vrvi in domača lekarna z najnujnejšemi sredstvi za prvo pomoč.

Vesti iz Jugoslavije

II. jugoslovanski gasilski kongres.

Jugoslovanski gasilci, pa tudi njih tovariši iz inozemstva so se zbrali od 13. do 15. avgusta t. l. v Ljubljani na svoj veliki zbor. Gasilci so pričeli slavnostne dni s službo božjo za umrle gasilce in s spominsko počastitvijo za gasilstvo zaslužnih mož. Nato je bila otvoritev zanimive in skrbno pripravljene gasilske razstave, pri kateri je imel minister Snoj pomemben govor. Obenem so se ves prvi dan vršile gasilske tekme posameznikov in rojev na Stadionu.

Drugi dan kongresa je bil posvečen zborovanju jugoslovanskih gasilskih društev, na katerih so se obravnavala sodobna gasilska vprašanja. Zvečer pa je bil na Stadionu veličasten ognjemet, kakršnega Ljubljana še ni videla.

Zadnji dan se je pričel s sprevodom, ki je bil veličastna slika razširjenosti in strumne organiziranosti jugoslovanske gasilske zveze: fanfare, velikanski kip sv. Florijana, patrona gasilcev, pestre narodne noše iz vseh pokrajin Jugoslavije, dragocene zastave, godbe, gasilski kroji, samarijanke, skupine z najmodernejšim in najstarejšim gasilskim orodjem so se kakor v pisani reki pomikala po ulicah in napravile na navdušeno občinstvo ter na visoke goste na slavnostni tribuni najmočnejši utis. Sprevodu je sledila sveta maša na Kongresnem trgu, ki jo je daroval ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Nato je bilo slavnostno zborovanje, na katerem je govoril tudi minister Cejovič, ki je povedal tudi tole:

Jubileje slavimo zato, da bi pregledali preteklost in se ozrli v bodočnost. Dragi bratje Slovenci, na vaši gasilski preteklosti vam morem samo čestitati. Ustanavljali ste gasilske čete vztrajno in požrtvovalno, tako da danes skoraj ni vasi, kjer ne bi stal tudi vaš gasilski dom. Poleg prekrasnih cerkva, ki so jih sezidali vaši predniki, da bi ljudstvo približali Vsemogočnemu Bogu, poleg prosvetnih in zadružnih domov, ki ste jih zgradili, da bi širili narodno prosveto in narodno zavest in gospodarsko samostojnost, ste doprinesli velike žrtve, za katere vedo samo oni, ki so ustanavljali in organizirali posamezne gasilske čete, ki so na tem lepem kongresu doživele tako velik praznik.

Lepi gasilski dnevi so se končali na Veliko gospojnico z velikim dobro uspelim telovadnim nastopom na Stadionu.

Jesenski velesejem v Ljubljani.

Ljubljanski velesejem je zrcalo kulturnega in gospodarskega izživljanja Slovencev. Letošnja jesenska velesejemska prireditev od 2. do 10. septembra bo posvečena kmetijstvu. Razstavljena bodo semena, zelenjadi, cvetlice, mlečni proizvodi, zdravilna zelišča, ribe, gobe, perutnina, kunci, kmetijski stroji itd. Kakor običajno, bo tudi letošnjo jesen na velesejmu tekmovanje harmonikarjev v nedeljo, 10. septembra. Obiskovalci velesejma imajo 50 odstotkov popusta na jugoslovanskih železnicah, na nemških pa 25%.

Nova trgovinska pogodba med Italijo in Jugoslavijo.

Po novem trgovinskem dogovoru, ki je bil med Jugoslavijo in Italijo nedavno sklenjen, se bo povečal jugoslovanski letni izvoz v Italijo na 912 milijonov dinarjev. Stem se bo jugoslovanski izvoz približal tistim vsotam, kakor je dosegel v letu 1931 do 1934. Za izvoz jugoslovanskega lesa je dovoljenih 152 milijonov lir, to je skoro 50% več kakor do sedaj. V Italiji zelo potrebujejo jugoslovanski les, saj so že v prvih šestih mesecih porabili vso količino, ki je bila dogovorjena za vso leto. Žita in koruze bo Jugoslavija lahko izvozi-

Podlistek

Vajansky — Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(31. nadaljevanje.)

Jablonsky je videl, da pojdejo Zweigenthalovci v istini kupovat Podolje. Ali kakor tudi mu je bila zoprna misel, da preide v židovske roke sedež ponosnega starega gospoda Podolskega, rešitev tako znatnega zneska je imela zanj mnogo privlačnega. Za to ceno torej bi se moral vzdržati kupa.

Zweigenthal „ni hotel dalje nadlegovati" in je prosil, naj velmožni gospod dobro premisli. Nesramni fant mu je kar določil kratek termin . . . Čez par dni je prišel radi prolongiranja menic — ki mu jih odstopi brezplačno, vendar pa po resničnem kupu.

Tožno so zevale prazne izbe v hiši Podolskega. Celo težke zavese so potrgali z oken in jih odnesli, na stenah so visele samo slike gospodov Podolskih, brez okvirjev. Zakon namreč ne dovoljuje, jemati rodbinskih slik, pač pa okvirje. Oderuški pohlep se je ustavil jedva na poslednji meji strogega zakona. Kako mrko so gledali obrazi prednikov, ko je grabežljivi Bernhard praskal s slik stare, od črvojednosti prašeče se okvirje!

V mali sobi je stanoval Podolsky in tam je stalo pohištvo, ki je bilo last starega sluge Gregorja. Podolsky se je razjaril, ko je prišlo do eksekucije — zaklel je, borno zacvilil in na mah padel v apatijo. Niti iz izbe ni šel. Proti večeru mu je Gregor prinesel čaja in ruma. „Sladkorja ni," je zagodel čemerni stari sluga, edina preostalost, ki je pripadala in hotela pripadati gospodu. „Pojdi ponj," je velel Kazimir. „Na vrbi ne raste," je odgovoril Gregor. No, odgovora ni počakal. Šel je v svojo izbo, potegnil z zida majhen zabojček, skrit za omaro, ter vzel iz njega denar. To so bili njegovi novci, pošteno prisluženi, hlapčevi groši.

Prinesel je sladkorja, namrdil se ter odšel v svojo izbo. V temi je sedel na lesenem zaboju in momljal neprestano: „Smrad je prišel v hišo! Fej! smrdi, smrdi!"

Kazimir je nalil v čaj mnogo ruma — po vsaki čaši je nalival manj čaja in več ruma in si vrh tega pod kožo vbrizgal morfija.

Njegov bledi, veli obraz je oživel, oči so se mu zalesketale v čudnem, nezdravnem sijaju. Nemo je zrl v luč. Svetiljka je enakomerno, slabo svetila — Gregor pač ni čistil cilindra svoje lampe.

Kazimir je začutil v sebi krče. Roke so se mu tresle, glava bučala.

„Ad sem, strup prekleti!" je rekel in si olajšal krče z veliko dozo morfija. Čaj je pošel, v čaši je zasijala tekočina čistega ruma.

Podira se staro gnezdo, podira," je govoril sam sebi, „v razvalinah pa sem jaz sam najbolj trhla ruina. Kje je veseli dir in pir? Drhal ničvredna! Vsi so me zapustili. Še ta stari pes se je izmuznil skozi luknjo! Gregor!"

Gregor ga ni slišal.

„Živeti? Kako živeti? Eh, hudič vzemi vse skupaj. Jablonsky se šopira in napihuje — kaj mi mar!"

V vasi so zalajali psi. Piskanje čuvajevo se je oglasilo.

Oči Podolskega so obtičale na samokresu. Njegova modrikasta cev se je svetlikala v slabem svitu luči. Kazimir e vzel v roke orožje, jeklo mu je ohladilo mehko dlan.

„Eliza," je pomislil in oči so se mu orosile, obraz se mu je skremžil kakor na jok, „ti dijamant, ki sem ga vrgel na smetišče. Nič več ne čujem šumenja tvojega krila, ne čutim stiska tvoje male roke. Okrutnica! Temna noč prihaja." Kazimirjeve oči so se preteče izbuljile, šepetal je, glasno se ni osmelil govoriti: „Temna kakor oglje! Strahotno bo zatulil priklenjeni pes, jaz pa mrtev vstanem in vderem v tvojo spalnico! vampir! vampir! Ah, sladka, sladka kri tvojega srca! Okrutnica! Krepko je stisnil držaj samokresa.

„Šest strelov stoji v naboju lepo naokoli, kako krasno. Tiho! No, duri treba zapreti." Kazimir je vstal in dvakrat zavrtel s ključem. Z medlim korakom se je približal k mizi. „Tako. Tu se oprem ," je pomislil. „Obraz proti oknu. Tukaj bom padel, na to mesto. A ne na obraz, tla niso čista. Tukajle bo potekla kri — ravno k nogam mize." Vstal je in si popravil kravato, počesal si lase z roko, zavihal brke. Svetiljko je privil, tako da se je samo slaboten plamenček vil iz stenja.

Petelin je zaškripal — ena, dve. V izbi je bil somrak, iz kotov se je vila tema. Kazimir je dvignil orožje, pritisnil odprtino cevi k čelu. Zmrazila ga je okroglina, kako to žge in hladi! Žile so mu utripale. V glavi mu je zašumelo.

„Eliza, Eliza!" je glasno zaklical ter pritisnil na jeziček — zamežiknil z očmi. Zastokal je, roka mu je omahnila. Svetiljka je vzplapolala in ugasnila, ostavivši črno, neprodirno temo.

(Dalje sledi.)

la za 90 milijonov lir, od česar odpade na pšenico 10.000 vagonov. Na izvoz živine in živinskih proizvodov odpade 85 milijonov lir. Obenem je bilo urejeno vprašanje glede potovanja jugoslovanskih turistov v Italijo. Zdi se, da bo jugoslovanska trgovinska bilanca, ki je sedaj z Italijo pasivna, postala kmalu spet aktivna kakor je prej vedno bila.

To in ono: Angleži so zaprli rudnik Trepča v Srbiji in s tem spravili ob delo in kruh nad 2000 delavcev. Podjetniki rudnika so imeli vedno velike dobičke, kljub temu so rudnik raje zaprli, preden da bi ugodili pravičnim zahtevam delavcev. — Kralj Peter II. je preteklo sredo s svojimi šolskimi tovariši napravil izlet na vrh Triglava. — V Vojvodini vlada huda suša, koruza bo povsem uničena, če ne bo prav kmalu dežja. — V vasi Stanari pri Banjaluki je te dni umrla 126 let stara kmetica Stanoja Žugič.

Nekaj misli k športu.

Iz iskanja in hotenja naše dobe po združitvi različnih teženj v človeku, iz želje po spojitvi posameznih nasprotij v njem se je tudi porodilo novo gledanje na telesno kulturo. Sicer so telesno kulturo gojili v vseh časih, a nikoli ni stala tako v ospredju kot v današnjih dneh. Danes velja človek, telesno krepak, in dober športnik že kot ideal človeka. Različni so vzroki tega novega pojmovanja. V prvi vrsti je pač vzrok tega pojava prenapeto razumarstvo zadnjih stoletij. Le na razumski razvoj se je polagala važnost, vse drugo pa se je omalovaževalo. Prezrla se je predvsem nega telesa in s tem zdravo, naravno življenje sploh. Toda ne samo to. Tudi splošna beda, ki jo je prinesla s seboj nenaravno hitra industrializacija, je človeka prisilila, da posveča večjo skrb telesu, ki mu je ob pomanjkanju hrane pretil pogin. Zato je nastal šport: nadomesti naj zgubljene sile in zajamči narodu zdravo, močno potomstvo in s tem tudi varno bodočnost. Lahko smatramo to kot resnično zdrav pojav in znamenje vzbujajočega se življenja, ki zahteva svoje pravice.

In vendar nam vstajajo ob pogledu na današnje naglašanje športa gotova vprašanja in neki pomisleki. Zdi se, da se ob vsej potrebi vendar pretiravata nega in utrjevanje telesa, pri tem pa se zopet zanemarja duhovna plat človeka. Človek je vendarle čudovita tvorba duha in telesa in le blagoglasje obeh je porok sreče, zdravja, življenja in notranjega zadovoljstva. Zato je **cilj pravega športa in pravilne izobrazbe le cel človek, ki je spravil v sklad notranje življenje z zunanjim, to je oni uravnovešeni človek, ki ob vsej negi in utrjevanju telesa posveča polno pozornost tudi veličini svoje duše!** To resnico so spoznali že Rimljani. Njihov izrek „zdrav duh v zdravem telesu", preplojen po izvišeni misli krščanstva je še danes geslo pravilne, naravne vzgoje. Na tem temelju hočemo graditi novega človeka, vzgajati našo mladino s tem, da obračamo več pažnje tudi njenemu telesnemu razvoju. Pri tem pa je treba razlikovati med fantom in dekletom. Fant mora postati mož in žena mora ostati ženska in ne sme čez meje, ki jih je začrtala narava. Ako je mož borben in delaven, ako noč in dan dela in ustvarja, ali če kot turist ali športnik kuje in izpelje najdrznejše in najnapornejše načrte, tedaj ne izgublja na svoji možatosti - temveč se moškemu idealu približuje. Delo, ustvarjanje, borba in podjetnost so njegovo področje. Nasprotno pa velja za ženo: ako usmeri vse svoje mišljenje in stremljenje po vzoru moža, če ogromno dela, študira ali se vadi v težkem športu, izgubi na ženskosti. To velja v enaki meri tudi za težja poljska ali tovarniška dela. **Mož in zlasti žena morata vedeti, da je od njih odvisna vrednost potomstva**, da sta za to vrednost odgovorna, **ker je le — ta odvisna od njunega življenja**, in od **njunih duhovnih ter telesnih sposobnosti.** V tem duhu hočemo vzgajati našo mladino, naše fante in naša dekleta! Tudi to je zahteva našega časa.

V našem življenju v resnici nadomešča šport mestnega človeka trdo kmečko delo. Tudi v delu ne smemo pretiravati, gledati moramo posebno pri mladini, da v neprestanem garanju ne zakrkne in se duhovno zmaliči. Kljub vsemu delu se mora najti urica časa, ki jo mladina lahko posveti bodisi zdravemu razvedrilu in v resnih trenutkih poplemenitenju svojega duha in duše.

Širom naše zemlje

Zaključna beseda o Slovanih.

(Piše A. H.)

Še nekaj o veri in pokristjanjenju.

„Ljubezen vere in pobožnost so si ohranili Slovenci, saj so si kupili krščanstvo z najdražjim, s svobodo in deloma z izgubo maternega jezika. „K temu bi rad dodal, da so se severni Slovani dalje in trdovratnejše ustavljali krščanski veri, pa so v dolgotrajnih vojskah z Nemci bili deloma uničeni, drugi pa s spreobrnjenjem obenem ponemčeni, le majhen del lužiških Srbov je ohranil še svojo narodnost. Sicer bi se pa bila zgodovina Slovanov drugače zasukala, ako ne bi bilo izdajstva Svatopluka in ako bi solnograški škofje ne bili preprečeli načrta papeža Nikolaja I. in slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda.

Slovani so vesel in zdrav narod.

Pisatelj omenja prvotno, kakor vsi drugi, slovansko delavnost, utrjenost in pravi: „Čeravno so nas zadrževale vojne, nesreče, da se ljudstvo ni moglo izobraževati, vendar imamo v vseh vrstah umetnosti, znanosti in umetne obrti može, s katerimi se lahko ponašamo. Poglej v slovensko hišo, kadarkoli hočeš: v hiši, na polju se giblejo marljive roke, da se moraš čuditi, odkod ima naše ljudstvo toliko moči in veselja do dela. — Za dobro voljo nas lahko zavida svet. Slovenec od rojstva nagiba k veseli družbi in uživanju, ne pa k žalosti in premišljevanju. Živa zdrava kri mu vre po žilah, mišice ima urne in močne in to daje njegovemu telesu tisto krepkost, ki jo vidiš pri Slovanih. Slovenec ima jasno, odkrito oko, z obraza mu sije prijaznost, jezik se mu suče rad".

Da so Slovenci vročega srca in veseli, to ni sad vzgoje in vaje, temveč to jim je dano od rojstva. Polno srce hoče govoriti, hoče peti in plesati. Kjer se snidejo Slovenci, tam se poje. Hiša, njiva, travnik, gorica, vse je polno petja. Vroč dan ni utrudil žanjic, čuj, kako pojejo zvečer. Lahko rečemo, da sonce nima kmalu pod seboj tako odkritega, čutečega, veselega ljudstva kakor so Slovani. Ljudstvo, ki je tako gostoljubno in veselo, ne more biti slabo, grdo in tatinsko, kakor so nas opisovali tuji pisatelji. Samo tisti je lahko surov in brezsrčen, oporen in škodoželjen, ki ima temno oko in zamračeno čelo. To pa Slovenci niso. — Daj Bog, da bo vse tako res, da ohranimo veselo srce in čisto vest!

St. Philippen — Št. Lipš (Novomašniško slavje). V nedeljo, 30. julija se je šentlipška fara odela v praznično zelenje. Ganljivemu sprejemu, ki ga je priredila domača fara na predvečer novomašniku č. g. Andreju Karicelju, je sledilo krasno nedeljsko jutro. Premajhna je bila župna cerkev za vso množico, ki je hotela počastiti svojega mladega rojaka. Zato so postavili pred cerkvijo krasen oltar, kamor je stopil po prisrčnem slovesu od farne družine mladi primiciant, obdan od svojih duhovniških sobratov. Ogromna množica vernega ljudstva iz bližnje in dalnje okolice, se je razgrnila okrog oltarja, da sodeluje z molitvijo in ljudskim petjem. S prižnice pa je narisal č. g. Sekol, župnik iz Globasnice, v ognjeviti in kleni besedi vernikom vzor služabnika oltarju in ljudstvu. Po slovesnem opravilu se je v Škofovi dvorani razvila prisrčna domačnost. Med zdravicami duhovniških prijateljev in veselo pesmijo se je družba veselila novomašnikove sreče, katero so občutili vsi farani. Gospodu novomašniku daj Bog moči za vztrajno in blagoslovljeno delo!

Loibach — Libuče. (Razne novice). Vsi veste, kako zelo pridni smo morali biti v času žetve, ki je trajala kar cel mesec. Sleherni dan so dekleta in žene pele pesem: „Cokli na noge, srp v roke". Ržena žetev je bila posebno huda, dala pa je dobro seme, pa tudi pšenica, ječmen in oves. Ker je melodijo srpov in kose spremljevala tudi pesem dekliška in radosten smeh fantov, se kar radi oziramo nazaj v to našo belo žetev. — Pela pa je tudi smrtna kosa. Tekom zadnjih mesecev si je zbrala sledeče žrtve: gospodarja Riške gore, ki se je z Bogom tikal in ustrahoval vse nepoklicane goste v svojem revirju; Voglovega očeta z Zgornjih Libuč, preprostega kmeta, vedno s pipo v ustih, ko je vodil svoje voliče k delu; čudovito dobro in verno Volinovo mater in Črepjakovo mater s sončnega Borovja. Nadalje so odšli iz tega sveta: Valenti Kristina — dobra, tiha ženica izpod vznožja Pece; Kopov oče iz Zgornjih Libuč — zvečer se je vlegel zdrav, a je zadet od srčne kapi zaspal v večni mir; delavec Šparl v Pokraju — zvečer je odšel po lestvi v svoje počivališče, zjutraj pa so našli mrtvega pod lestvo na skednju; Volinova mati s Ponikve — smrt jo je rešila dolge in mučne bolezni; Filip Martin, občinski revež in posebnež, poznan daleč naokoli. Brez njega ni minula nobena cerkvena slovesnost v pliberški fari, prisostvoval je slehernemu pogrebu, smrti pa se je neznansko bal. Povozilo ga je motorno kolo na široki cesti. Vsem bodi domača zemlja lahka! — Minulo nedeljo smo obhajali domače žegnanje. Pokopališče je bilo kakor cvetoč vrt, in na novo poslikana cerkev ovenčena s cvetjem naših vrtov. Obenem je bila blagoslovitev popravljenih starih orgelj in iz polnih src mladih in starih je krasno zadonel psalm: „Vsi jeziki hvalite Gospoda!"

Gallizien — Galicija. (Žalostna smrt našega fanta.) V nedeljo, 13. t. m. se je smrtno ponesrečil s kolesom Linart Žaver, Lipejev v Apačah, ko se je s svojema bratoma peljal domov iz Celovca, kjer je bil zaposlen kot krojaški pomočnik. Nesrečo je povzročil neki pijanec, ki je prišel kolesarjem naproti po klancu pri Grabštajnu. Linart je trčil ob njega, da sta oba obležala nezavestna ob cesti. Ponesrečeni kolesar je prišel kmalu k zavesti in nadaljevali so vožnjo. Pri Gregorcu v Abrijah pa je Linart zopet obnemogel. Spravili so ga v posteljo, kjer pa je kmalu nato izdihnil. Bil je Lipejev Linart star šele 26 let. Kot pravi mladi Slovenec se nikoli ni sramoval svoje materne govorice. Kot dober pevec je sodeloval tudi v cerkvenem zboru. Bil je vedno vesel in šaljiv fant, in so ga ljudje radi videli v svoji družbi. Naj bo njegovo življenje in marljivo delo vsem v vzgled, žalujočim pa naše iskreno sožalje!

Izpod Dobrača. Le redko se oglasimo, ker imamo premalo časa. Saj moramo ob silnem pomanjkanju delavcev delati dvakrat toliko kot sicer. Škoda samo, da kljub vsemu delu ni tistega uspeha, kot bi si ga želeli. Tako smo morali deloma mlatiti prazno slamo v pravem pomenu besede. Toča na Binkoštno nedeljo je le hudo škodovala. Sedaj pa kosimo na planjah in iščemo in pobiramo vse do zadnje travice. Kako bi sicer mogli krmiti našo živino, ko so nam končnoveljavno vzete vse planine od Šmohorja pa do Vrat. Zadnjič pasemo letos po teh vrhovih, a že nam je prepovedana pot preko meje. Le otroci do 10 let smejo po živino, ki pač ne zna brati prepovedi na velikih tablah, čeravno so napisane v treh jezikih. Mi pa samo od daleč gledamo, kako gradijo Italijani utrdbe in se čudimo, da imajo ob nemški meji tudi slovenske napise. Ker Jugoslovanov nikoli ni na naše gore, veljajo ti napisi menda le nam in naša govorica po italijanskem mnenju torej ni nemško narečje. Ko bomo letos odgnali živino iz planine, nam bo posebno hudo, in s strahom gledamo v bodočnost, kam prihodnje leto z živino.

Schwabegg — Žvabek. Na Šentlorenčevo smo imeli kar dva pogreba. Dopoldne oziroma opoldne smo pokopali Jugovo Lino, popoldne pa Lindlnovo Albino. Dopolnila je komaj 28 let. Bila je krepko dekle, šla je v tujino na Predarlsko. V tovarni je dobila pljučno bolezen. Bolna se je vrnila domov. Vedno je še upala, da ozdravi. A za njo ni bilo več zdravila. Domači gospod župnik ji je govoril ob grobu lepe besede za slovo. Bolna se je vrnila iz tujine, a za dušo je med tamošnjim vernim ljudstvom mnogo pridobila. Zanimivo je, da je na dan njenega pogreba delavstvo tovarne, v kateri je prej delala, dopoldne imelo prosto in je šlo k sveti maši, ki se je za rajno opravila. Domači pevci so rajni ob grobu zapeli ganljivo žalostinko. Več duhovnikov in mnogo ljudstva ji je izkazalo zadnje dobro delo krščanske ljubezni. Naj počiva mirno v domači zemlji!

St. Jakob — Št. Jakob in okolica. (Smrt dveh korenin). V sredo 8. t. m. so ob izredni udeležbi mož in žena šentjakobske fare v Rožu pokopali Voričevega očeta Janeza Miklavčič iz Gorinčič. Pogrebne obrede so opravili č. g. dekan Šenk ob asistenci g. kaplanov Piceja in Kanaufa. Domači pevski zbor se je rajnemu očetu oddolžil z mehko žalostinko. Voričev oče so bili vzor slovenskega moža in gospodarja. Z vztrajno marljivostjo so upravljali svoje lepo posestvo, dobro skrbeli za svojce in svoje sinove vzgojili v krepke korenjake — narodnjake. Za njimi žalujejo tri družine njihove krvi. Šentjakobčani pa bodo pogrešali moža, ki je neomajno in čvrsto branil vzore Boga in naroda. — Par dni navrh pa smo spremljali drugo korenino k zadnjemu počitku. Rajni Hanjželnov oče Jože Arnejc so bili iz ugledne Hanjželnove družine na Ledenicah, ki je v njihovi generaciji štela tri sinove — ranjkega, trsteniškega č. g. dr. Jankota in marljivega šentjakobskega Folteja — ter sedem hčera. Pokojni oče je svoječasno slovel kot najnaprednejši gospodar v Rožu. Z neverjetno ljubeznijo se je posvečal gospodarskim nalogam in imel izreden smisel za modernizacijo kmetijstva. Sam družabnega značaja je ljubil veselo petje, sodeloval domala 50 let v cerkvenem zboru in bil vzgleden v zvestobi cerkvi in narodu. Ganljivo je bilo zato slovo farne družine od Hanjželnovega očeta. Pevci so mu zapeli na domu in na grobu žalostinke in na koncu po sveti maši in pogrebnih obredih, katere je opravil domači č. g. župnik Wornig ob sodelovanju č. g. dr. Ogrisa in Ožgana, je še enkrat zadonela pesem: „Kje je pevec zdaj vesel". Bodi rajnim Vsemogočni usmiljen sodnik, zaostalim svojcem izrekamo toplo sožalje!

Augsdorf — Logaves. Na Veliko gospojnico ponoči so zbudile glasne nove sirene vse ljudi v okolici Vrbe iz globokega spanja, ko je izbruhnil pri Zafranu v Pulpičah velik požar. Ogenj je zajel kmalu celo poslopje in skedenj in mnogoštevilnim požarnim brambam se ga ni posrečilo udušiti. Uboga družina s tremi majhnimi otroki se nahaja pri sosedih in je tem huje prizadeta, ker je bilo imetje le deloma krito po zavarovalnini. Vzrok požara še ni znan, sluti pa se, da so ga zanetili namenoma neznani vlomilci ki so izrabili splošno zmešnjavo za svoje zle namene.

Koroški drobiž: Dne 20. avgusta je bilo v Celovcu odlikovanih 127 Koroščev s takozvanim krvnim redom. — V Goričah pri Galiciji je vlomil pri svetlem dnevu neznanec pri Šarkovih in odnesel 20 RM. — Pri Beljaku se je utopil pri kopanju 76 letni Janez Bacher. — Na Korenskem sedlu je padla iz visokega zidu 3 letna orožnikova hčerka Ivanka Pichler. Z nevarnimi poškodbami jo je pripeljal oče v Beljaško bolnico. — V okolici Celovca in Beljaka se klati goljuf, ki proti plačilu ob-

ljublja, da bo poskrbel jugoslovanske poljske delavce. Opozarjamo, da naj mu nihče ne verjame. — Na Ziljski Bistrici so umrli Krištlnova mati. Zapuščajo 4 nedorasle otroke. Težko udarjenemu možu naše sožalje! — Pri plezanju na Košuto se je ponesrečil vratar Knochove usnjarne Florijan Wischenbreit. — V Beljaku so praznovali 50 letnico obstoja mestne hiše. — Pri posestniku Trbosu v Št. Juriji nad Pliberkom je izbruhnil v dimniku ogenj. Pogasili so ga z gnojnico. — V Trdnji vasi pri Celovcu se je vršila slovesna predaja taborišča za delavce, ki so zaposleni na vojaškem letališču. - V Porečah sta dva fantalina izvršila pri belem dnevu roparski napad na H. Hoi, ki se je pa njima pogumno zoperstavila. Isto se je pripetilo posestnici Klara Tschernitz v Šmartnu nad Dholco. Pogumni ženski sta vlomilce pregnali.

Naša prosveta

4. Matija Majar Ziljski.

(1809—1892)

V prvi polovici prejšnjega stoletja je šlo neke vrste prebujenje skozi evropske narode. Tudi Slovenci so se začeli zavedati svojega obstoja. Vstali so možje, ki so bili predstavniki miselnosti tega časa. Spoznali so važnost narodnega blaga za bodoče kulturno življenje narodovo. Med njimi je bil tudi Matija Majar. V Goričah v Ziljski dolini je stala njegova zibelka. Ahacelj in Slomšek, poznejši škof lavantinski, sta bila njegova učitelja v celovških šolah. Ziljska dolina, domovina koroških slovenskih legend, balad in romanc, in njegova velika učitelja sta začrtala našemu narodnemu delavcu pot v življenje.

Ko je Stanko Vraz zbiral po Koroškem narodne pesmi, ga je spremljal na njegovih poteh tudi Matija Majar. Izročil mu je bogato zbirko pesmi in napevov. Prevzel jih je znani slavist Scheinigg v svojo izdajo „Narodne pesmi koroških Slovencev". Tako so se nam ohranile najlepše slovenske koroške balade in romance:

„Sem bil včeraj na semenje
pri svetem Jurju na gorej . . ."
ali: „Cel dan sem jaz pobič žvižgal
cel dan sem jaz pobič pel . . ."

Tudi lepa romanca „Grlica" je verjetno iz njegove zbirke. Lahko rečemo: Vse, kar navaja Scheinigg v svoji zbirki pod naslovom „Iz Vrazove zapuščine", je delo našega zbiratelja. Tudi slavnemu češkemu slavistu Šafariku je pošiljal koroške narodne pesmi. Tako je šlo slovensko koroško narodno blago v svet. Sam je izdal „Pesmarico cerkveno", tiskano v gajici.

Poznan je Majar tudi kot pisatelj in učenjak. V Slomškovih „Drobtinicah" je popisal slovensko slovstvo. Leta 1867 je izšla njegova „Slovnica ruska za Slovence". Smisel te izdaje je bilo prizadevanje, vstvariti enoten slovanski jezik in enoten črkopis. Čeravno se to ni posrečilo, pa je ostala vendarle pobuda, da se očuva in izpopolnjuje narodna govorica.

Če kratko pregledamo delo in življenje Matije Majarja Ziljskega, moramo ugotoviti neverjetno razgibanost njegovega duha. Že to, da je razumel klic časa po vstajenju narodov, vzbuja občudovanje. Za nas pa ima predvsem to veliko zaslugo, da je koroško slovensko kulturo predstavil drugim slovanskim narodom. Saj je potoval po Češkem (Umrl je v Pragi leta 1892), in po Rusiji ter imel zvezo z zelo pomembnimi osebami svojega časa. To, kar je zbral in ohranil, bo dragocen zaklad še poznim rodovom.

Društvom v vednost! Nekatera društva so sprejela od dunajskega društv. komisarja nalog, naj vplačajo na njegov čekovni račun svoto RM 5.—, s čimer so svobodna v delovanju. Vsa v Prosvetni zvezi učlanjena društva so bila že s svoječasno priobčenim dekretom obveščena, da se smejo svobodno udejstvovati. Pristojni prispevek je bil za društva naložen zvezi. Ker je torej drugi plačilni nalog, poslan društvom, očitna pomota, naj torej društva čakajo na rešitev tozadevne zvezine prošnje.

St. Veit i.J. — Št. Vid v Podjuni. Prosvetno društvo „Danica" priredi v nedeljo, 3. septembra ob 3. uri popoldne pri Voglu v Št. Primožu igro „Kmečki punt". Sodelujejo tudi pevci in tamburaši. Za prireditev vlada veliko zanimanje.

Naše gospodarstvo

Rastoči pomen oljnatih rastlin.

Državna kmečka organizacija priporoča pridelovanje ogrščice in repice.

(Raps-a in Rübsen-a.)

V starih časih so pridelovali pri nas razne olnjate rastline, ki jih danes ponekod poznamo komaj še po imenu. Rudninsko in olivno olje je tekom zadnjih desetletij skoro popolnoma izpodrinilo domače rastlinsko olje. V najnovejšem času pa so pričele državne organizacije opozarjati na veliko važnost pridelovanja oljnatih rastlin za našo državo in naše kmetijstvo. Predvsem primanjkuje naši državi- maščobe in se mora v veliki meri uvažati. Da se ta vrzel zamaši, je ena poglavitnih nalog našega gospodarstva. Zato priporoča in podpira država pridelovanje oljnatih rastlin, predvsem ogrščice in repice (Raps und Rübsen) (Repici pravijo v Podjuni tudi toter, v okolici Vrbskega jezera pa je znana pod imenom riček; njeno olje rabijo predvsem kot zdravilno sredstvo). Oblasti so določile za obadva pridelka razmeroma visoko ceno in sicer 40 do 42 mark za 100 kil. Pri srednji dobri letini bi znašal torej donos na en hektar 600 do 850 mark. Poleg tega ima lastnik pridelka pravico do tropin (potice) do 50 odstotkov, ki daje izvrstno krmo. Iz vseh teh razlogov morda ne bo odveč, če se s pridelovanjem ogrščice in repice malo bližje seznanimo:

Ogrščica.

Ogrščica (Raps) je sorodna podzemeljski kolerabi in uspeva raje v hladnih krajih, kakor v gorkih, če tudi je slani močno podvržena. Njeno zrnje daje 35 do 50 odstotkov olja.

Ogrščica zahteva globoko in močno peščeno-ilovnato zemljo, ki je bogata na črni prsti in apnu. Najbolj obrodi v nižinah, ako niso premokre. Spodnja plast zemlje mora biti prodirna za vodo. Tančina ni za ogrščico, že celó ne, če je zemlja rahla. Take lege so presuhe. Ogrščica se seje v krajih z gorkim in mrzlim podnebjem; kraji, ki so podvrženi pomladanji slani, niso pripravni za pridelovanje ogrščice.

Imamo zimsko in vigredno ogrščico. Zimsko sejemo od srede julija do konca avgusta, v toplejših legah tudi še v prvi polovici septembra. Vigredno pa aprila in maja meseca.

Za ogrščico je treba zemljo dobro pripraviti. V prejšnjih časih se je sejala ogrščica najraje na praho, kjer je izvrstno obrodila. Dandanes jo pridelujejo največ po krmskih rastlinah, ki jo spravijo zgodaj z njive, tako da lahko zemljo dvakrat preorjemo, preden se seje. Gnoj spravimo v zemljo z zadnjo brazdo. Gnojimo ali s hlevskim gnojem ali pa z umetnimi gnojili, zlasti z onimi, ki so bogati dušika in fosforjeve kisline. Po umetnih gnojilih nam pomladnja ogrščica hitreje raste in se laže ubrani škodljivih bolh.

Zimsko ogrščico sejemo bolj redko v vrste, ki naj bodo po en do poldrugi čevelj narazen. Semena rabimo za 1 hektar 8 do 16 kil. Pri setvi na široko potrebujemo 17 do 21 kg semena. Na vlažni in težki zemlji je seme prav plitvo zavleči, v suhi in rahli pa kvečjemu za en palec globoko.

Repica (riček, toter).

Repico (Rüsen) nikakor ne smemo zamenjati z ogrščico, kakor se to sem in tja dogaja. Od Ogrščice se repica močno razlikuje, in sicer najbolj po svojem dlakastem spodnjem perju, ki je tako zeleno in sploh take oblike, kakor pri navadni repi, s katero je repica popolnoma sorodna. Razlika med obema je prav za prav le ta, da pridelujemo repo zaradi korenine, repico pa zaradi semena.

Repica je nekoliko manjša od ogrščice in tudi seme je nekoliko drobnejše in bolj svetle barve kakor pri ogrščici. Ima pa to prednost, da uspeva tudi v manj ugodnih krajih in na slabši zemlji. Razen tega zori hitreje kakor ogrščica, in prav zaradi tega sejemo jaro repico še lahko kot drugi pridelek po zgodnjem žitu ali pa po krmskih rastlinah.

Repico pridelujemo na podoben način kakor ogrščico, tako da velja za njo isto, kar smo slišali o ogrščici. Tudi pri repici imamo zimsko in vigredno repico. V splošnem pa je manj podvržena raznim škodljivcem kakor ogrščica in ne potrebuje posebnega oskrbovanja.

Za zimsko ogrščico bo čas setve kmalu minul, le dober teden imamo še možnost za letošnjo posetev. Semena lahko dobite po nizki ceni v vseh kmečkih zadrugah in v trgovinah za semena.

Nemčija (brez češko-moravskega protektorata) je uvozila v prvi polovici letošnjega leta 547.368 svinj in sicer iz Ogrske 137.834, iz Romunije 22.273, iz Jugoslavije 38.840, iz nekdanje Čehoslovaške 30.089 in iz Grčije 246. Potemtakem je uvozila Nemčija 229.282 svinj iz jugoistočne Evrope, to je 42 odstotkov celokupnega uvoza. Istočasno je znašal nemški uvoz goveje živine iz Ogrske 10.997, iz Romunije 8122 in iz Jugoslavije 3309 repov, to je 24 odstotkov celokupnega uvoza goveje živine.

V Vzhodni marki je bilo leta 1939 posejano z ržjo 372.100 hektarjev, z ovsom 291.800, s pšenico 282.000, z ječmenom 171.000, s koruzo 63.300 in 12.000 hektarjev z raznim drugim žitom. S krompirjem je bilo obdelano 235.000 hektarjev, s sladkorno peso 48.900 in 4000 hektarjev z lanom, konopljo in raznimi drugimi rastlinami. V primeri z lanskim letom se dajo v Vzhodni marki ugotoviti le neznatne spremembe.

Zanimivosti iz vsega sveta

Nevidne pisave. Med vojno je prejel neki častnik list, na katerem je bila napisana beseda: „Jod". Nekaj časa premišljuje, kaj bi, nato pa le pomaže listek z jodovo raztopino, ki jo rabimo za razkuževanje ran. Takoj so na listku nastopila črke in častnik je lahko čital važno sporočilo. Napisano je bilo z vodo iz riža, ki postane nevidna, ko se na papirju posuši. Nevidnih pisav se radi poslužujejo tudi ljudje, ki bi radi kaj zaupnega sporočili kaznjencem. Ravnatelj kaznilnice prejme pismo za kaznjenca in ga prečita. Ker ni nič posebnega v njem, ga izroči kaznjencu. Ta čaka, da se paznik odstrani, potem potegne s prahom umazan prst parkrat po pismu in med vrsticami se prikažejo nove črke. Skrivnost je zelo preprosta: njegov prijatelj je med vrste, ki so bile napisane z navadnim črnilom, napisal druge besede z mlekom, ki ne pusti sledov, a ga prah naredi vidnega. Namesto mleka, rabijo drugi limonin sok itd. Seveda so tudi ravnatelji kaznilnic že spoznali goljufijo in zločinci si morajo izmisliti vedno nove načine nevidnih pisav.

Iznajdljivi Japonci. Japoncem se je posrečilo, da iz morske vode pridobivajo poleg kuhinjske soli tudi magnezijevo sol. Magnezijeva sol je velikega pomena za izdelovanje lahkih kovin. V deželi obstoji že več tovarn, ki iz te soli pripravljajo lahko kovino, katera se uporablja posebno za letala. Lažja je celo od aluminija. Japoncem torej se ni treba bati, ker imajo dovolj morske vode, dovolj lahkih kovin in torej tudi dovolj letal.

Par za smeh

Strašno vroče. Neki Američan je opisoval, kako velika vročina je bila v Ameriki. Rekel je: „Pri nas je bilo tako vroče, da so se muham krila posmodila." — „O, to še ni nič posebnega," ga točno zavrne premeteni Irec. „Pri nas smo morali preteklo poletje kokoši z ledom krmiti, da niso nesle kuhanih jajec."

Brez skrbi, prav nobene nevarnosti. V vlaku iz Št. Jakoba proti Celovcu se pelje Miha s svojo ženo, ki se je bil z njo ravnokar poročil in veliko priženil. V Svetni vasi prisede k njima njegov znanec. Miha predstavi ženo prijatelju ki ves začuden ogleduje grdo prikazen. „Povej mi no, Miha, kako si mogel tak strašen kos nesreče vzeti?" mu na tihem na uho zašepeta. „Škilava je, grbasta in noge ima kot konjska kopita!" — „Brez skrbi lahko glasno govoriš," pravi Miha," „saj gluha je tudi."

Našim naročnikom! V upravo prihajajo številne pritožbe, da se list ne dostavlja oz. dostavlja z veliko zamudo. Uprava se je obrnila na poštno ravnateljstvo ter zaprosila, naj se nedostatki odpravijo. Nadeja se, da bo dostavljanje lista odslej rednejše.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 2. četrtletju 1939: nad 2300.

Joh. Leon sen.

knjigarna, trgovina s papirjem in tiskovinami

Celovec, Obstplatz 2, tel. 42

tiskarna, knjigoveznica

Celovec, Domgasse 17, tel. 653

Zahvala.

Najprisrčnejše se zahvaljujemo vsem znancem in prijateljem, ki so se v tako obilnem številu udeležili pogreba naše ljube hčerke in sestre

Albine Liendl

Posebna hvala domačemu č. svetniku Uranšku za obiske med boleznijo in za tolažilne besede ob grobu, kakor vsem drugim čč. duhovnikom: Zechnerju iz Železne Kaple, Thurnerju iz Grebinjskega Kloštra, Kuteju iz Šmihela pri Pliberku. Wölflu iz Vogrč, Muriju z Gorenč in Pošu s Suhe, ki so se blagovoljno udeležili pogreba.

V Žvabeku, v avgustu 1939.

25 **Žalujoča družina Liendl.**